

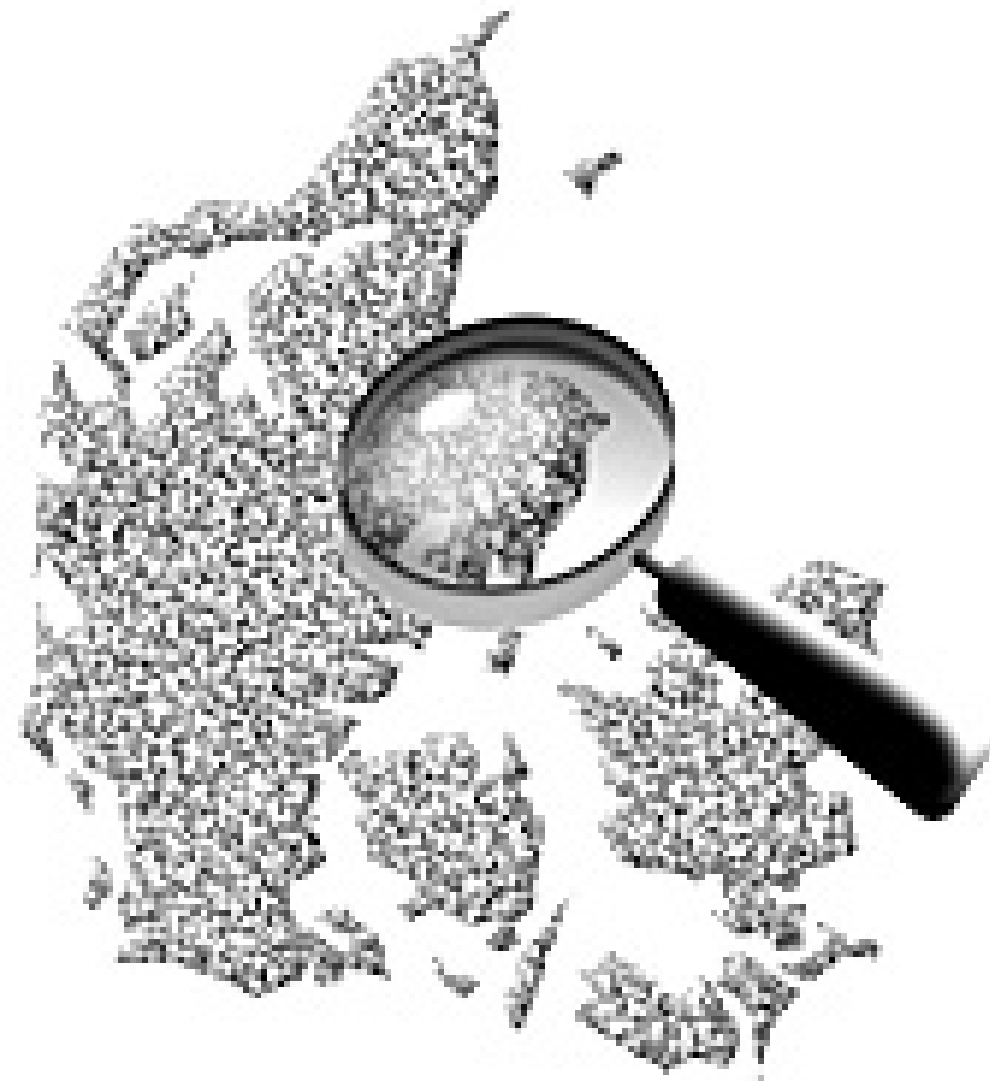
Visioner for samskabelse – myte eller realitet?

Bjarne Ibsen

Professor og forskningsleder

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund

Myterne

Foreningsliv og frivillighed (citat fra 'Danmarkskanon')

Foreninger udgør en grundlæggende måde at organisere fællesskaber på i hele Danmark.

Foreninger er ét af de steder i samfundet, hvor mennesker har mulighed for at mødes og få kendskab til hinanden på tværs af sociale forskelle.

I foreningslivet kan børn, unge og voksne lære om demokrati og medbestemmelse.

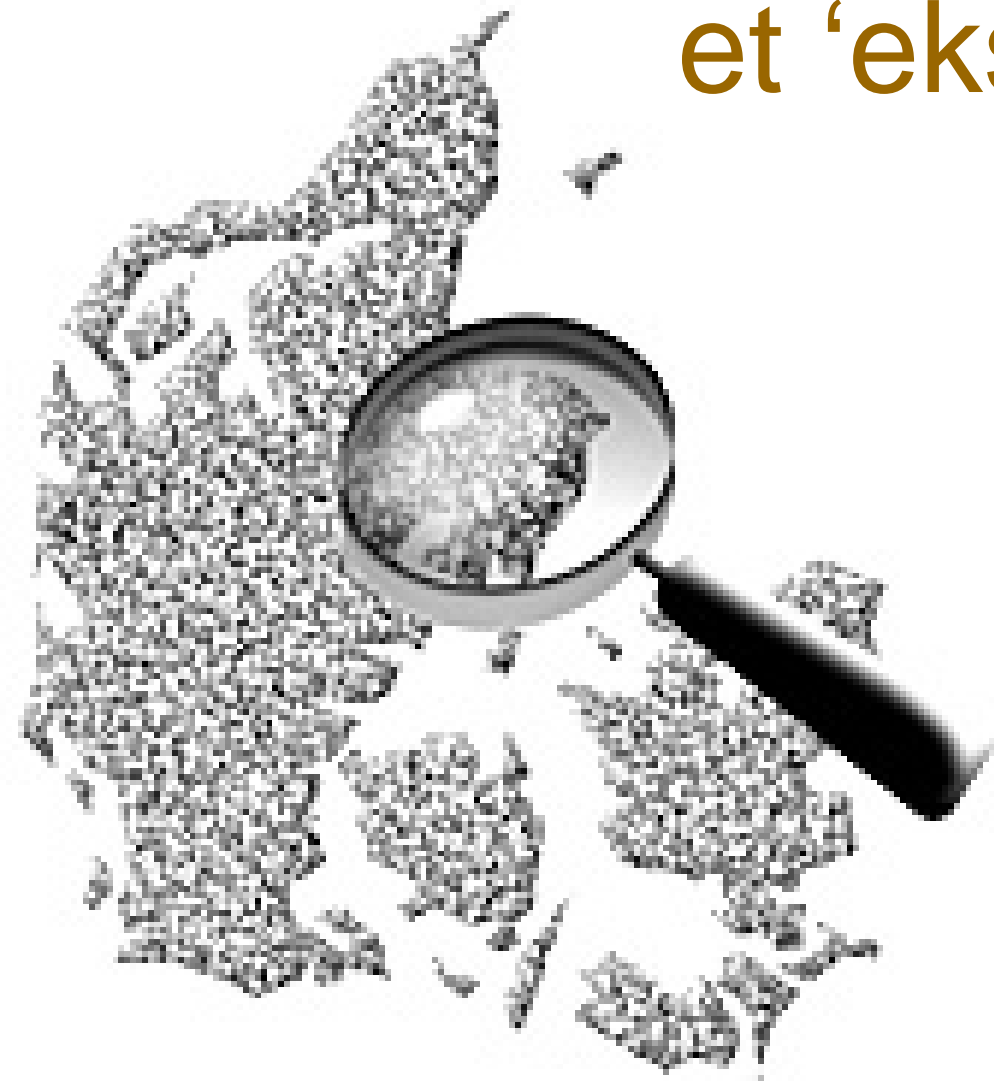
En ny diskurs

- Samskabelse er de seneste år italesat på mange konferencer og i mindre publikationer
 - Kommunernes Landsforening
 - Socialministeriet
 - Frivilligrådet
 - Uddannelses- og forskningsinstitutioner
- Top down og kun lidt baseret på viden
- Fremstilles som 'samspilsformen' uden forståelse for, at der findes andre samspilsformer

Behov for at vi også ser kritisk på civilsamfundet og samskabelse

- Civilsamfundet – i form af frivillige organisationer, foreninger og frivillige – er en realitet
- Civilsamfundet fremstilles i disse år ensidigt idealistisk. Men det er ikke en entydig 'god' sektorssektor – den har både gode og mindre gode sider.
- Der er behov for, at vi i forskningen forholder os lige så kritisk til civilsamfundet, som vi gør til den offentlige sektor og den kommercielle sektor.

Et forskningsprojekt i et 'eksperiment'

Et forskningsprojekt i fem kommuner

NORDEA
FONDEN

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

FAXE KOMMUNE

Det Boligsociale Fællessekretariat

SDU

Spørgeskema
besvaret af
foreninger

Spørgeskema
besvaret af
kommunale
institutioner og
indsatsområder

Interview af
centrale
politikere og
kommunale
ledere

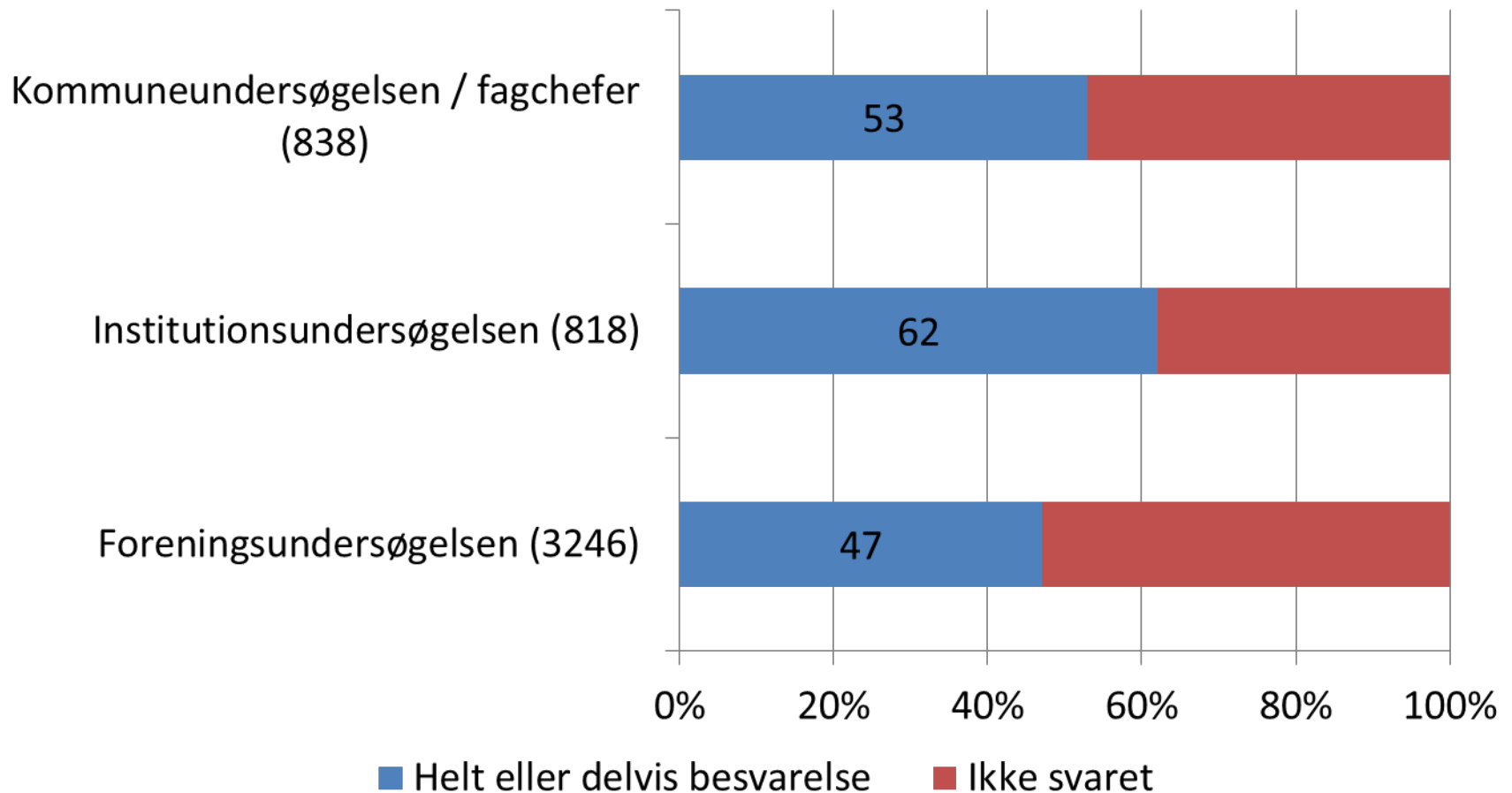
Spørgeskema
besvaret af
kommunale
fagchefer i alle
danske
kommuner

Analyse af 17
'samarbejds-
projekter'

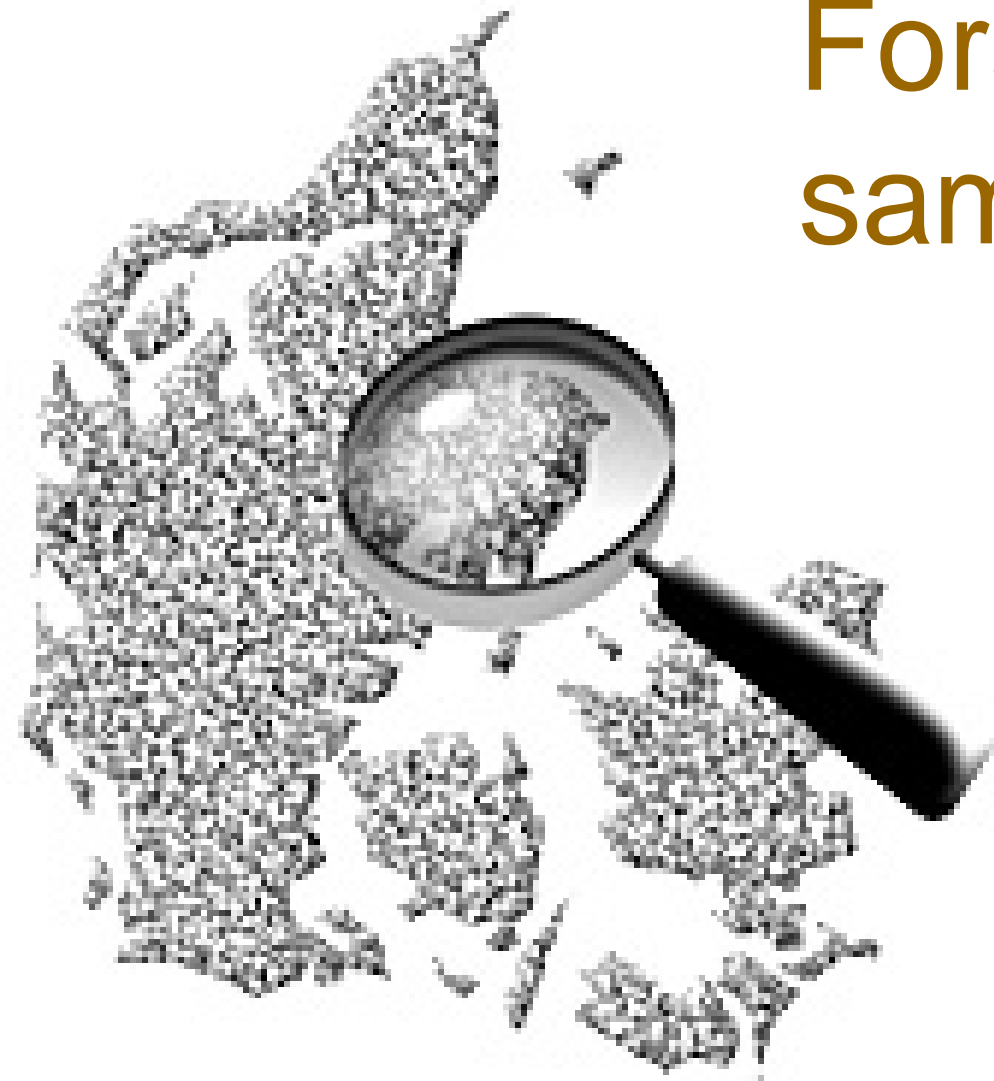
Omfattende formidling:

- I forhold til hver kommune
- En række publikationer
- 4 konferencer
- Mange foredrag og oplæg

Tre spørgekemaundersøgelser (2016)

Forskellige samspilsformer

Forskellige samspilsformer

Ingen offentlig støtte

Gælder de fleste foreninger

Især støtte efter Folkeoplysningsloven

Offentlig støtte uden indblanding

Offentlig støtte til specifikke formål

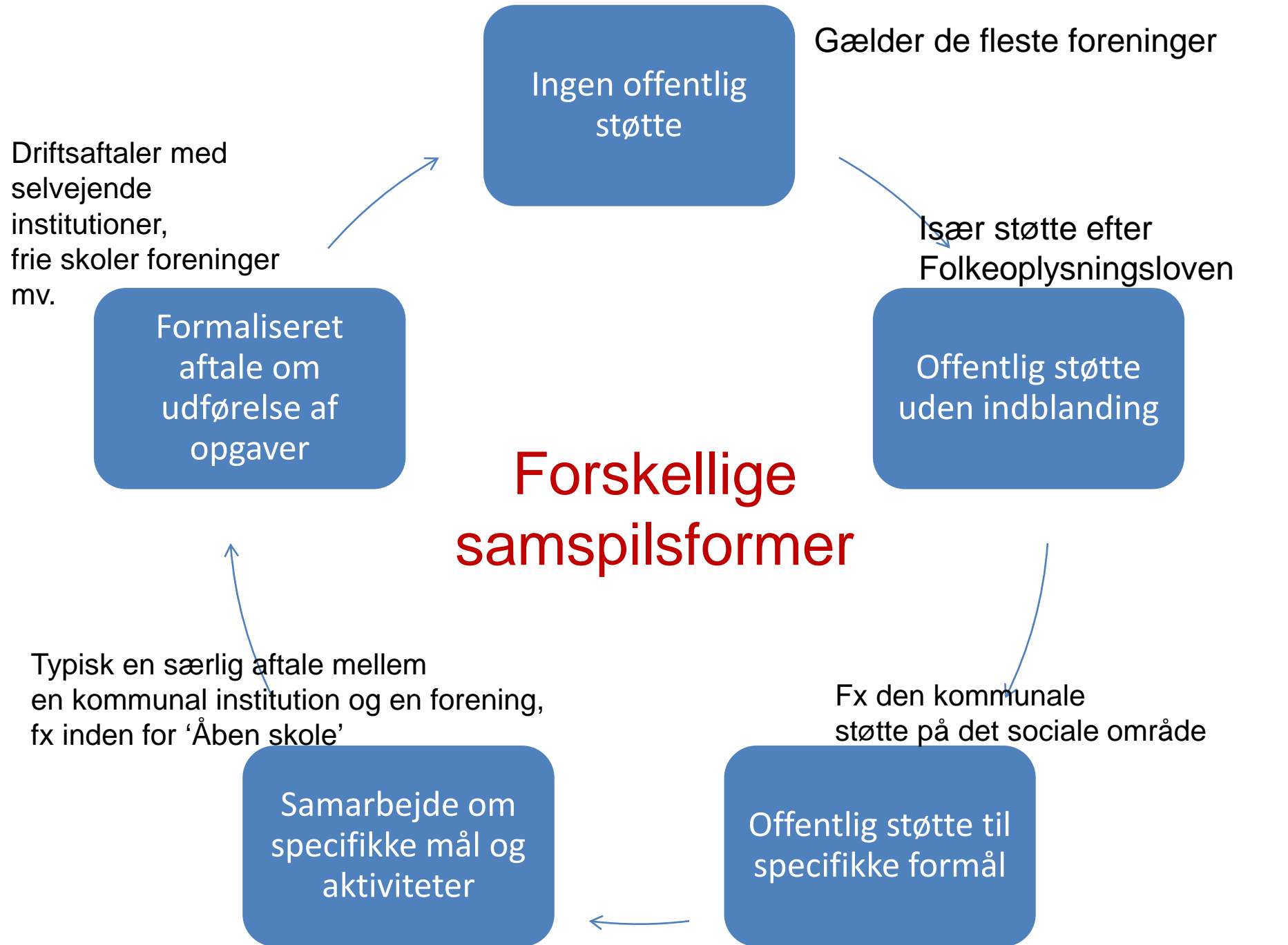
Fx den kommunale støtte på det sociale område

Samarbejde om specifikke mål og aktiviteter

Typisk en særlig aftale mellem en kommunal institution og en forening, fx inden for 'Åben skole'

Formaliseret aftale om udførelse af opgaver

Driftsaftaler med selvejende institutioner, frie skoler foreninger mv.

Den dominerende samarbejdsform er kommunal støtte til 'parallelle indsatser'

- De fleste foreninger, som modtager støtte (direkte eller indirekte) fra kommunen får det til aktiviteter og mål, som kommunen ikke har ansvaret for (hele Folkeoplysningsområdet)
- En mindre del af foreningerne modtager støtte til aktiviteter og målgrupper, som er sammenfaldende med kommunale opgaver

Store kommunale forventninger til samspillet

Politiske holdninger

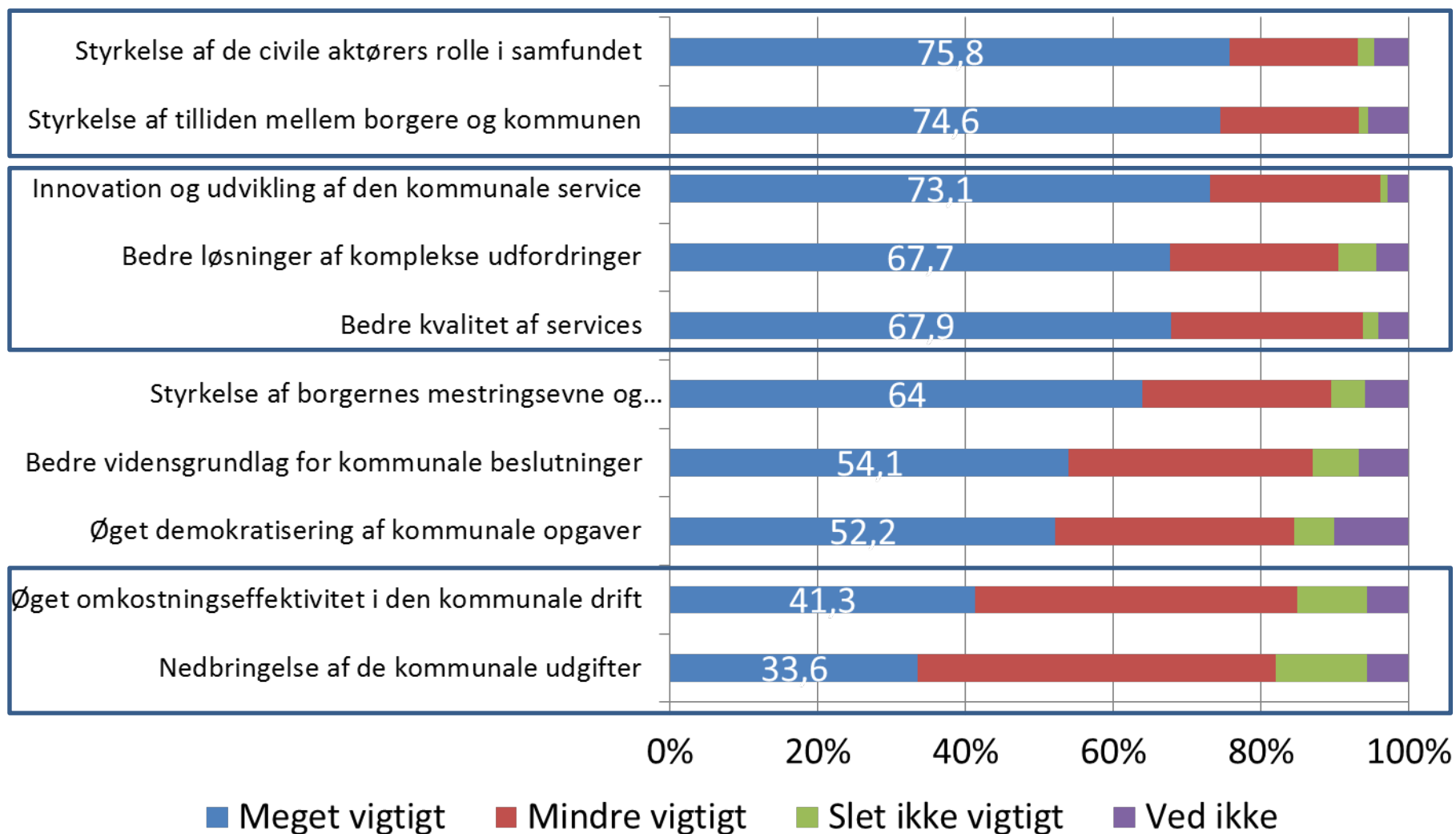
- Man tror på 'Samskabelse' ('doxa')
 - Problematiseres i lille grad
- Ønske om at 'komme tættere på borgerne', involvere borgerne mv. (demokratiske værdier)
- Forestillingen om et civilsamfund, der i højere grad står for kollektive opgaver (understøttet af kommunen) spiller en lille rolle.

'Kommunen' har store forventninger

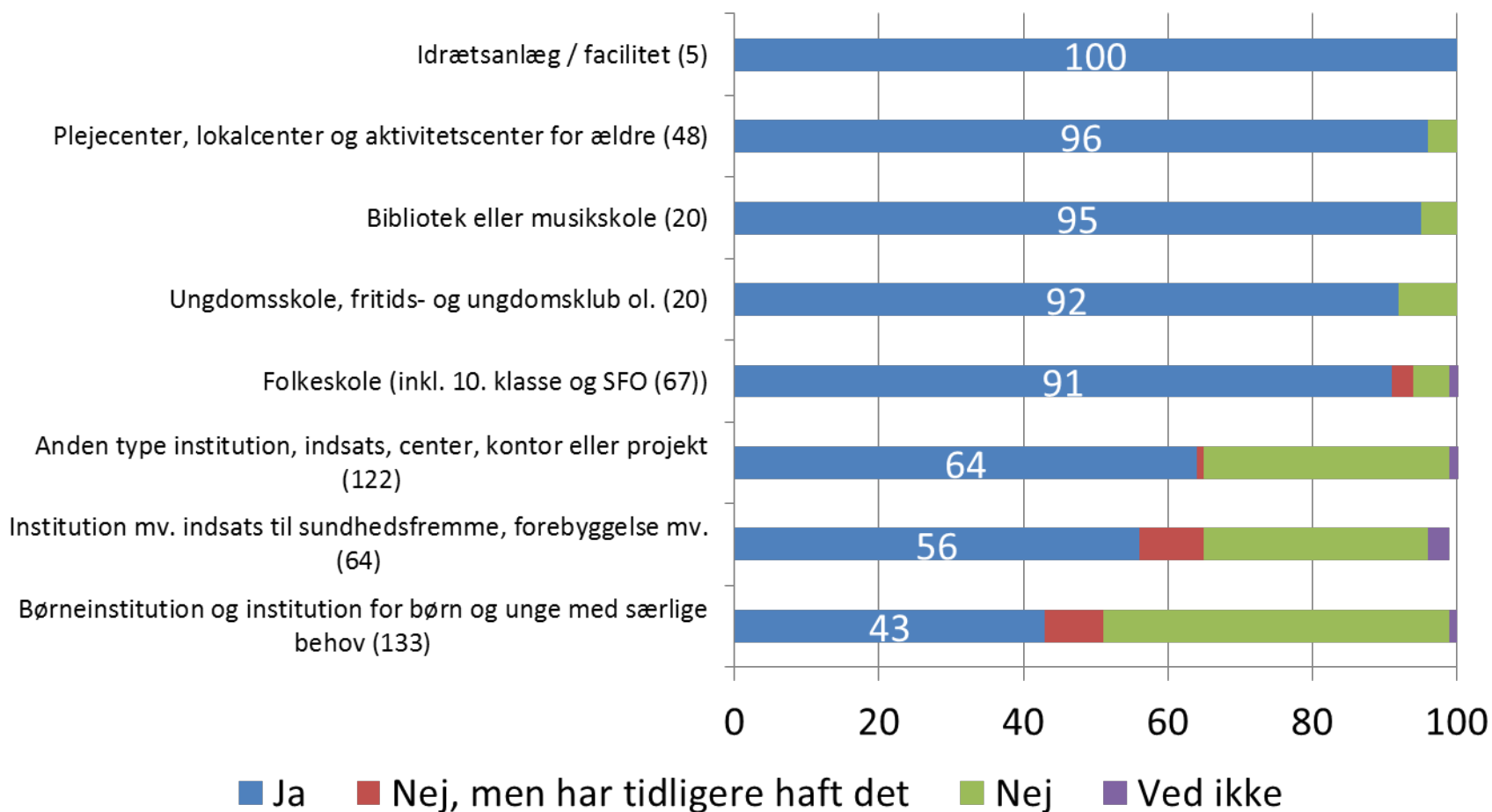
- Langt de fleste kommunale institutioner har et samarbejde med foreninger eller frivillige.
- Meget positiv holdning til samarbejdet
- I de fleste institutioner udgør de frivilliges bidrag dog en lille del af institutionens aktiviteter
- Børneinstitutioner og sundhedsinstitutioner samarbejder mindre og er mere kritiske

Hvor vigtige er følgende begrundelser for forvaltnings- og fagområdets samarbejder med civile aktører?

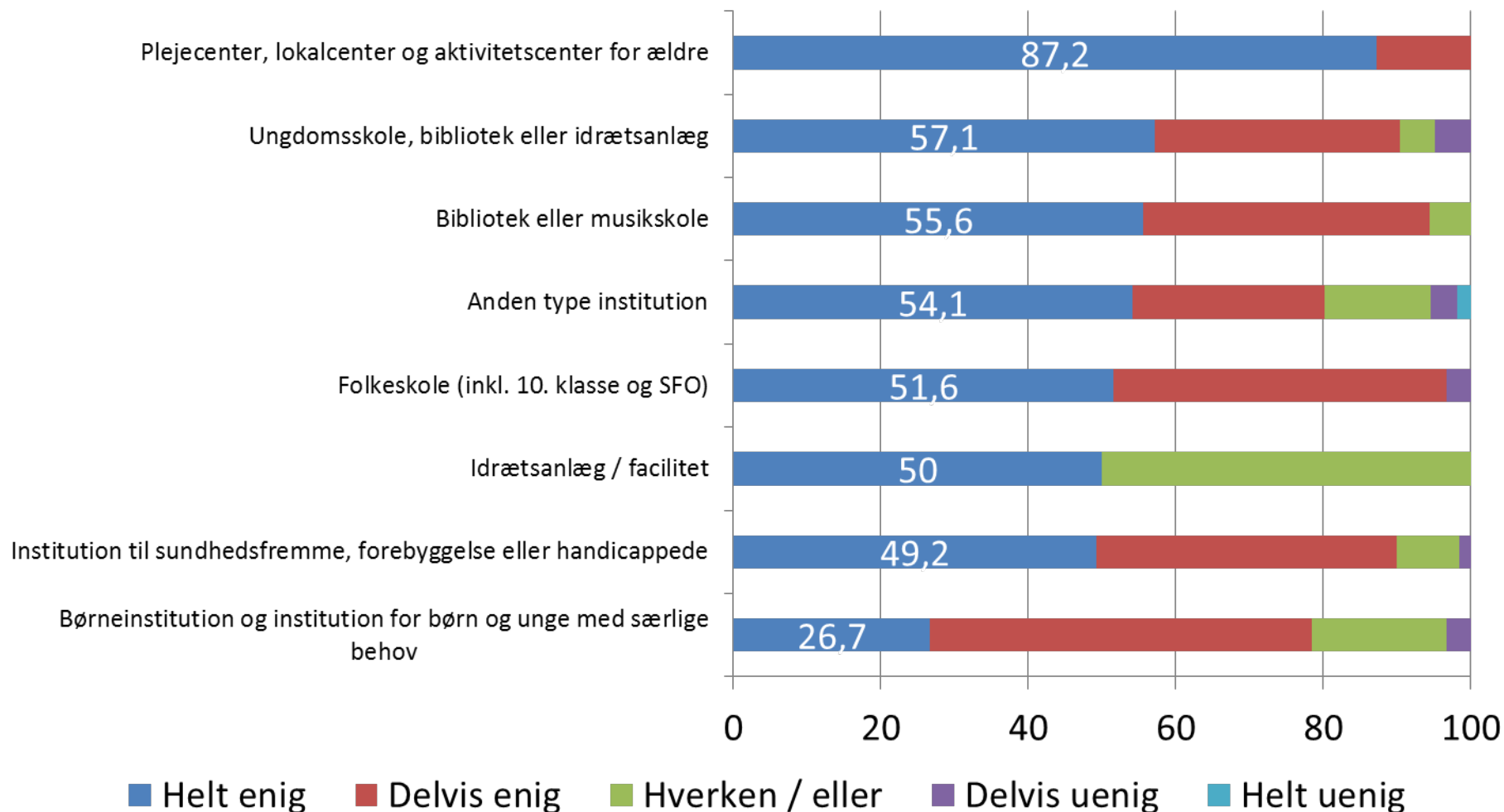
(Andel af fagchefer i danske kommuner)

Har den kommunale institution et samarbejde med foreninger og frivillige?

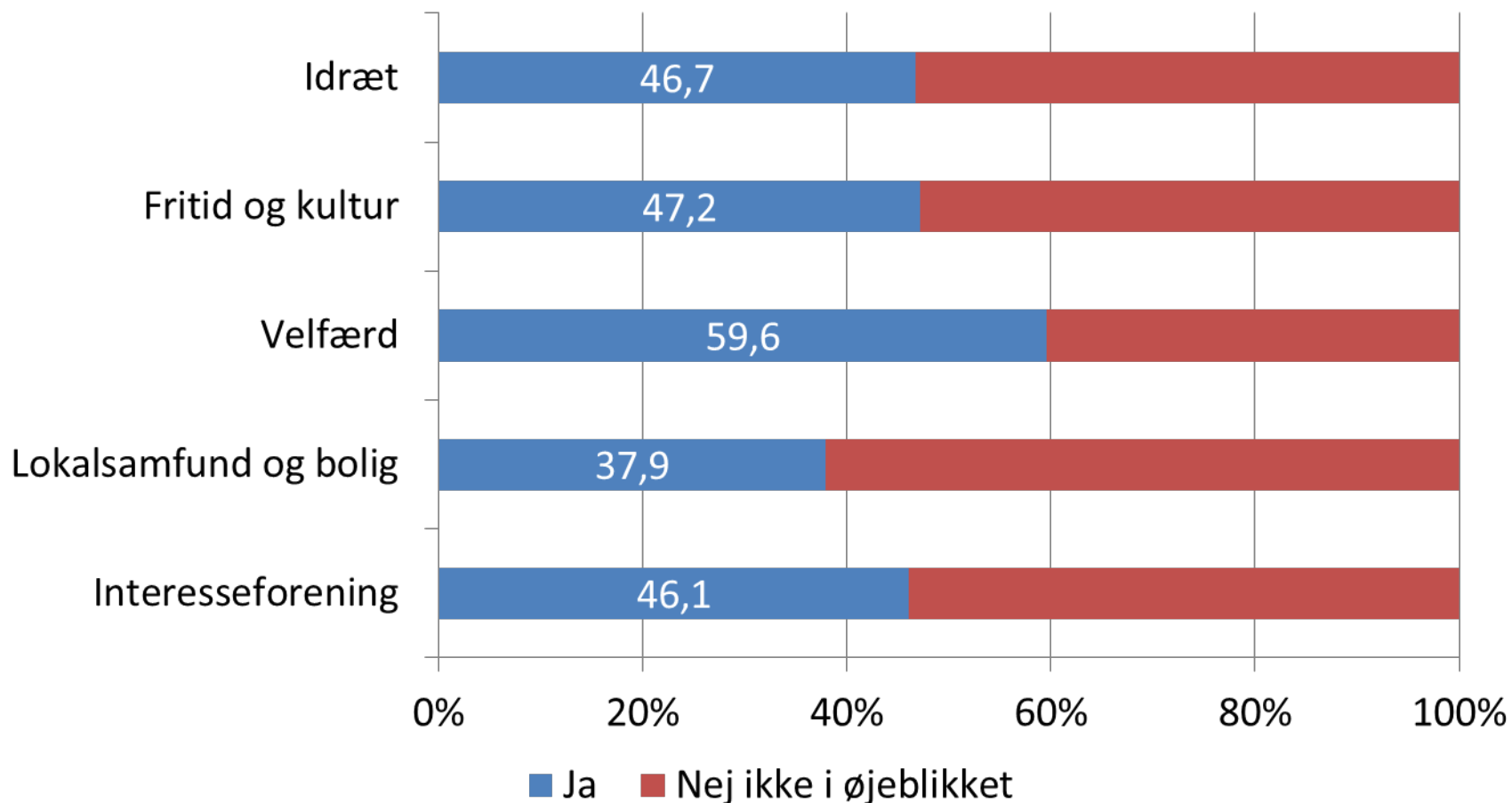
‘Institutionen ser positivt på et større samarbejde med foreninger og frivillige’

Foreningene er mere forbeholdne

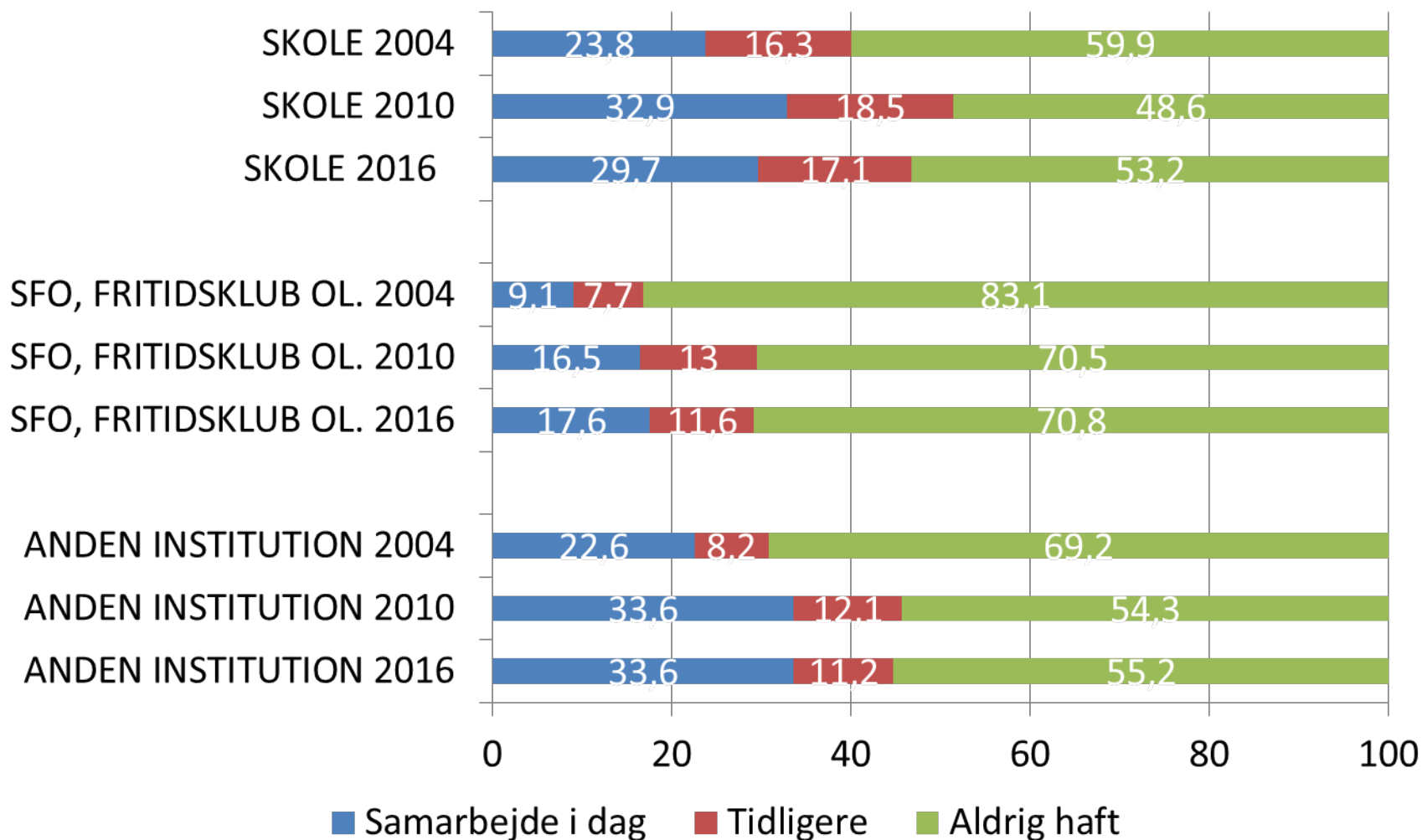

Andel af foreninger som samarbejder med en kommunal institution (2016) (pct.)

Ingen stigning i samarbejdet siden 2010

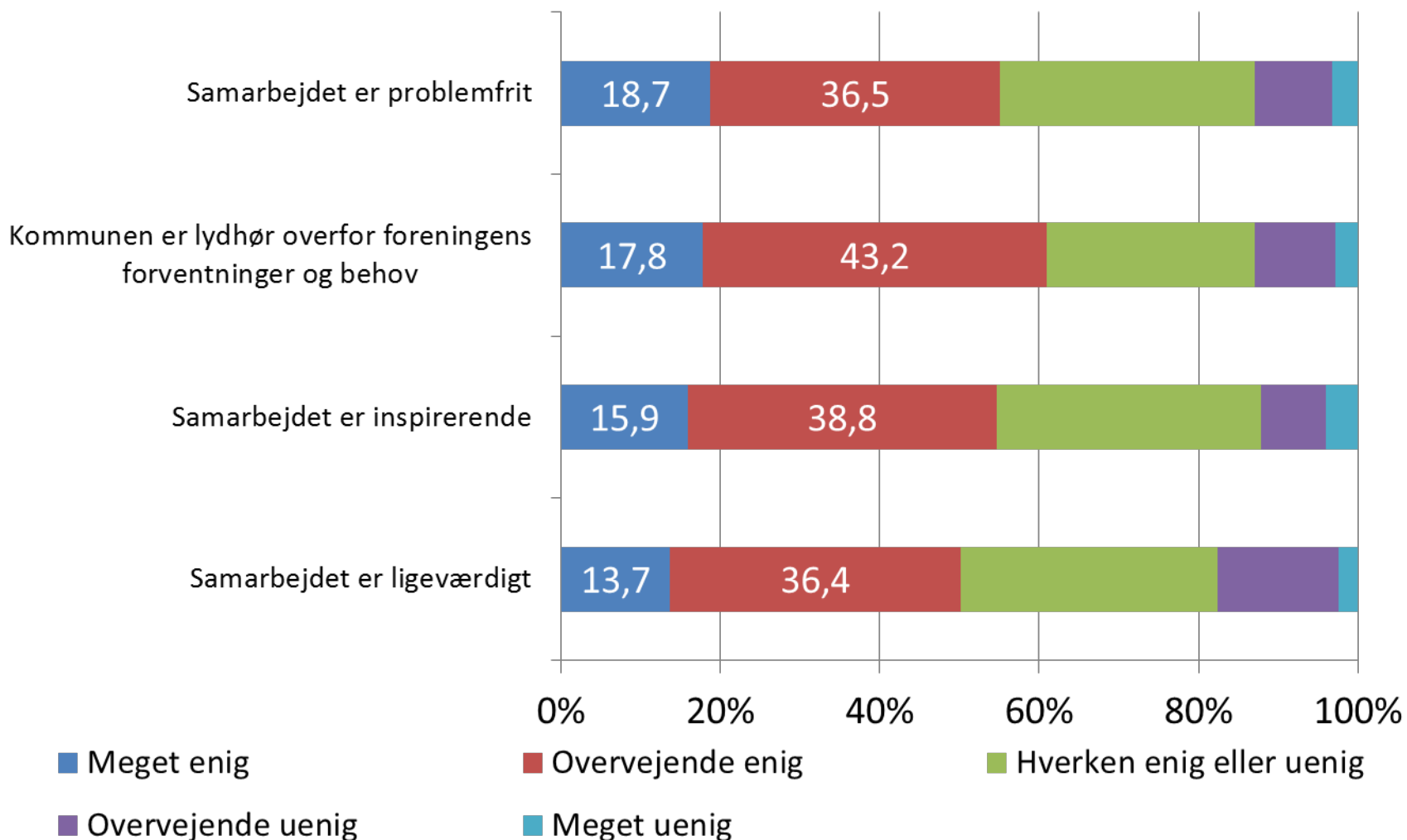
Andel af foreninger i Odense Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune, som har et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner, i 2004, 2010 og 2016 (pct.).

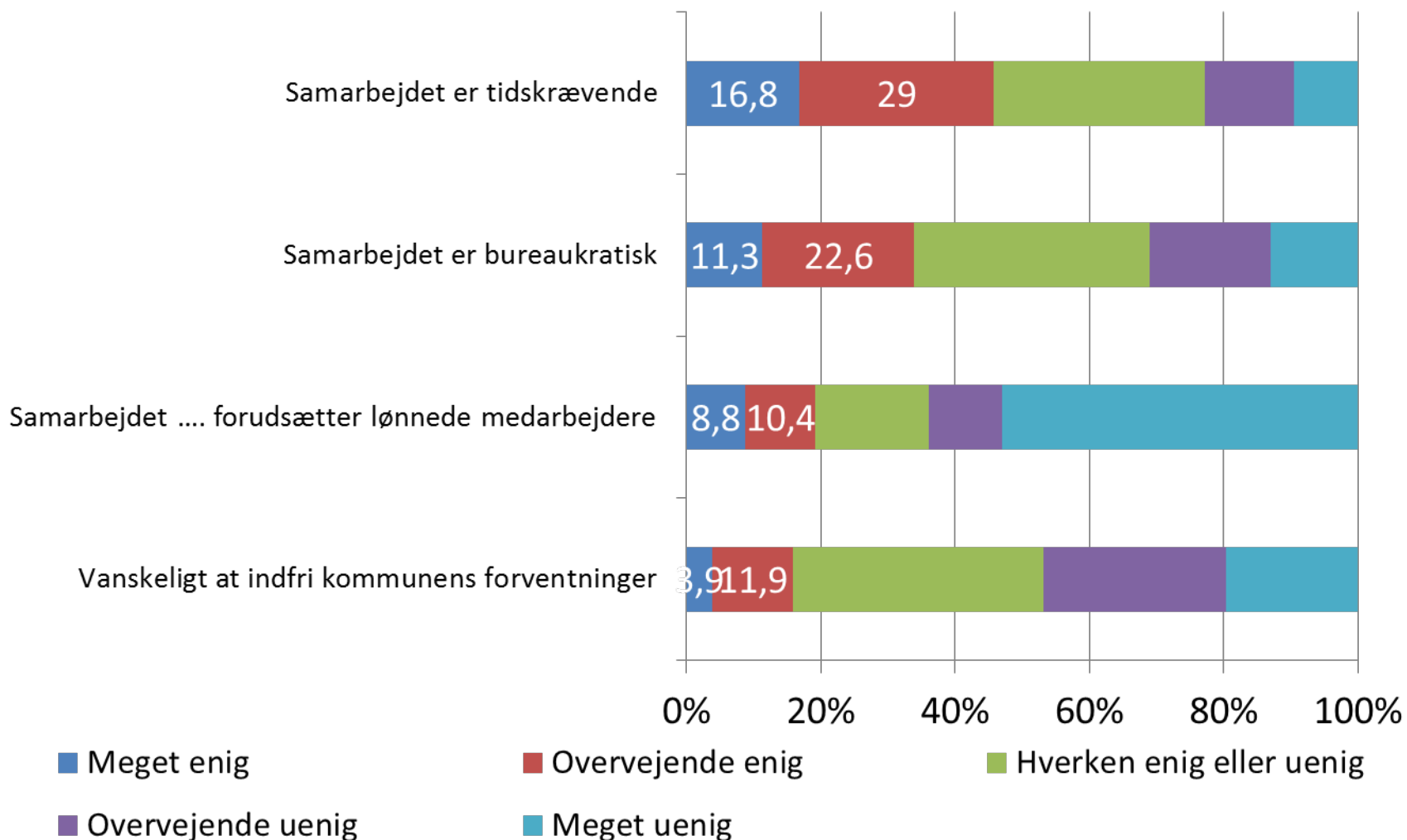
Foreningernes holdning til og vurdering af samarbejdet

Foreningers vurdering af samarbejdet med kommunale myndigheder og institutioner (andel af foreninger, der har et samarbejde) (pct.)

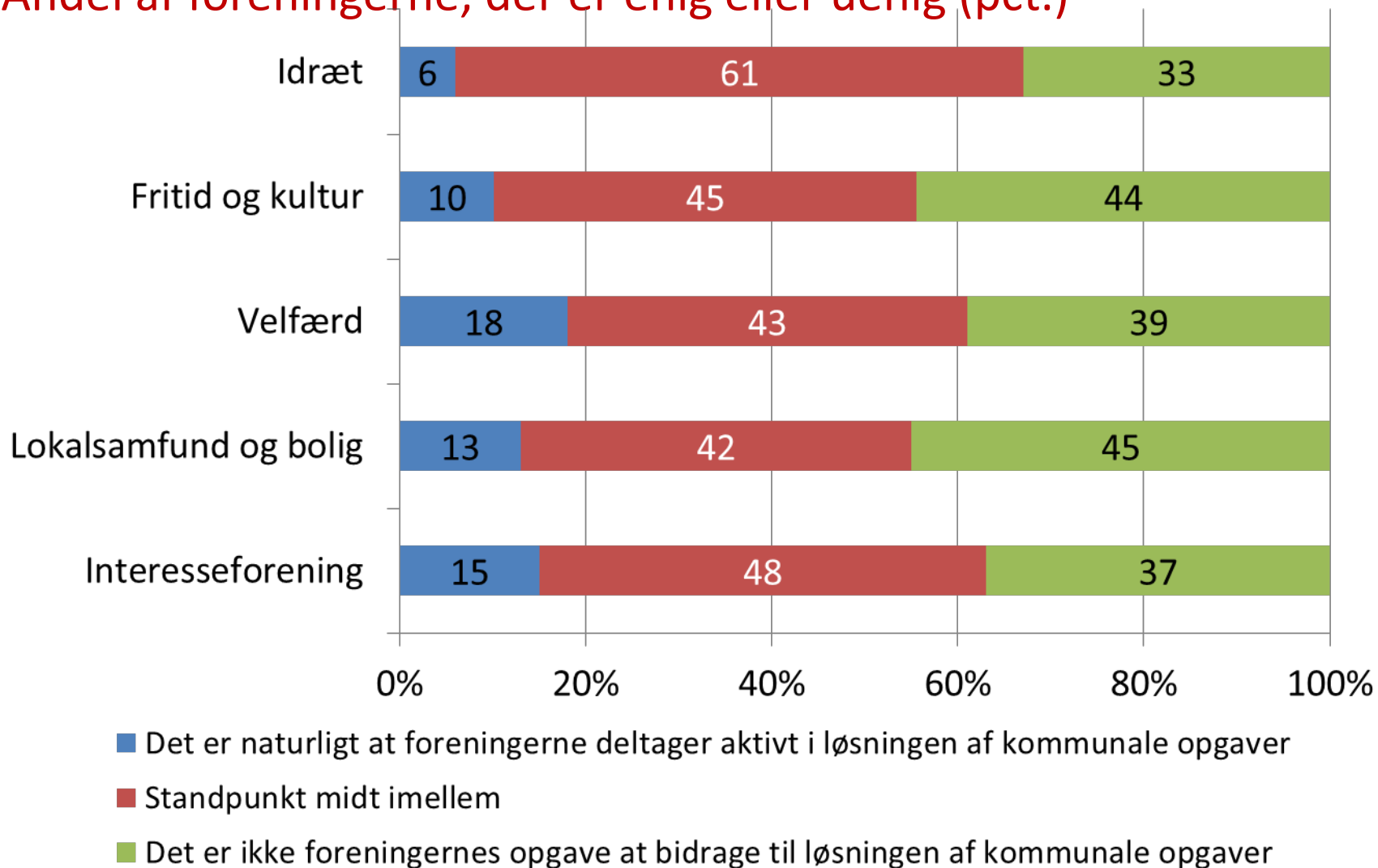

Foreningers vurdering af samarbejdet med kommunale myndigheder og institutioner (andel af ALLE foreninger, der har et samarbejde) (pct.)

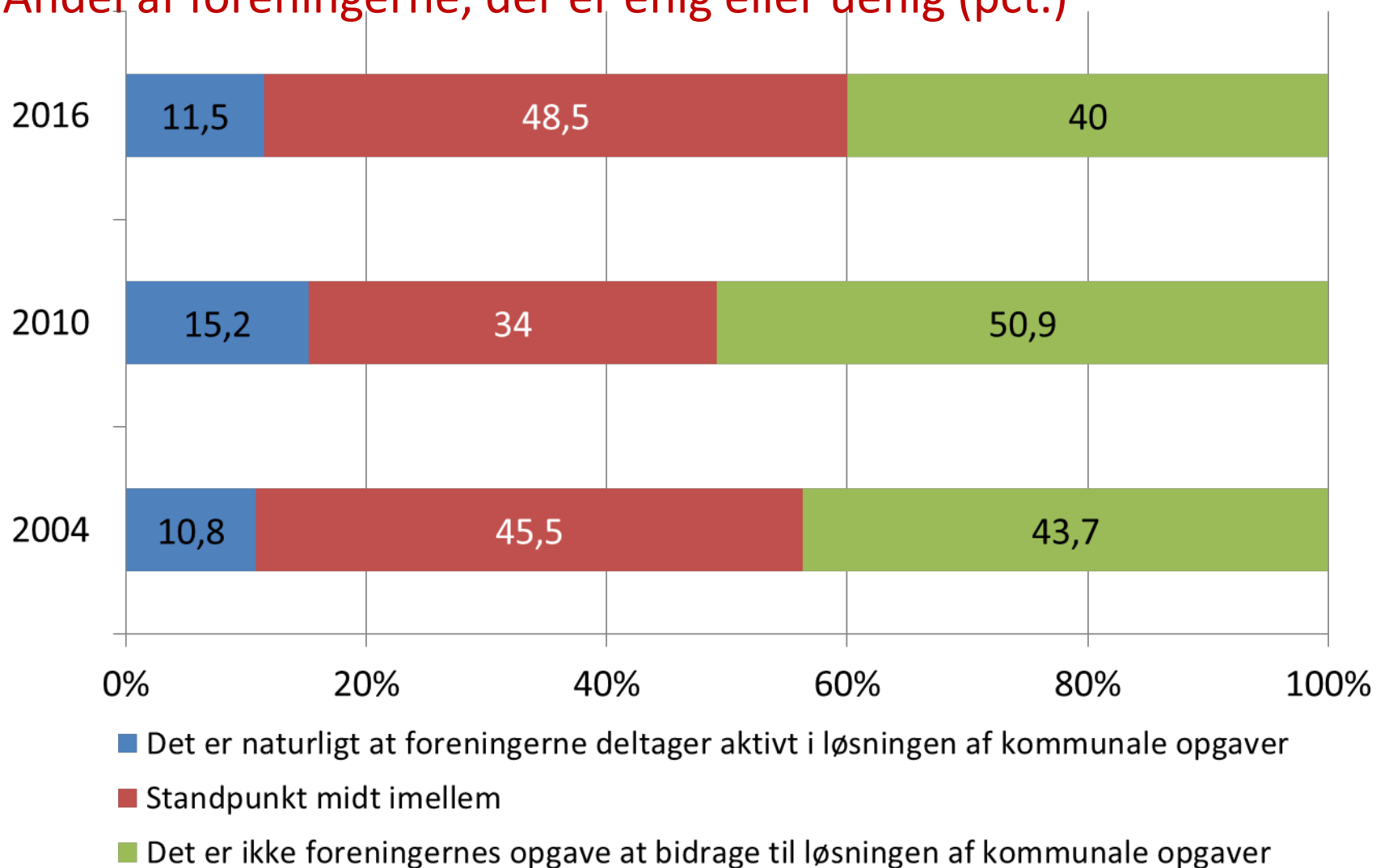
‘Det er naturligt, at foreningerne deltager aktivt i løsningen af kommunale opgaver’.

Andel af foreningerne, der er enig eller uenig (pct.)

'Det er naturligt, at foreningerne deltager aktivt i løsningen af kommunale opgaver'.

Andel af foreningerne, der er enig eller uenig (pct.)

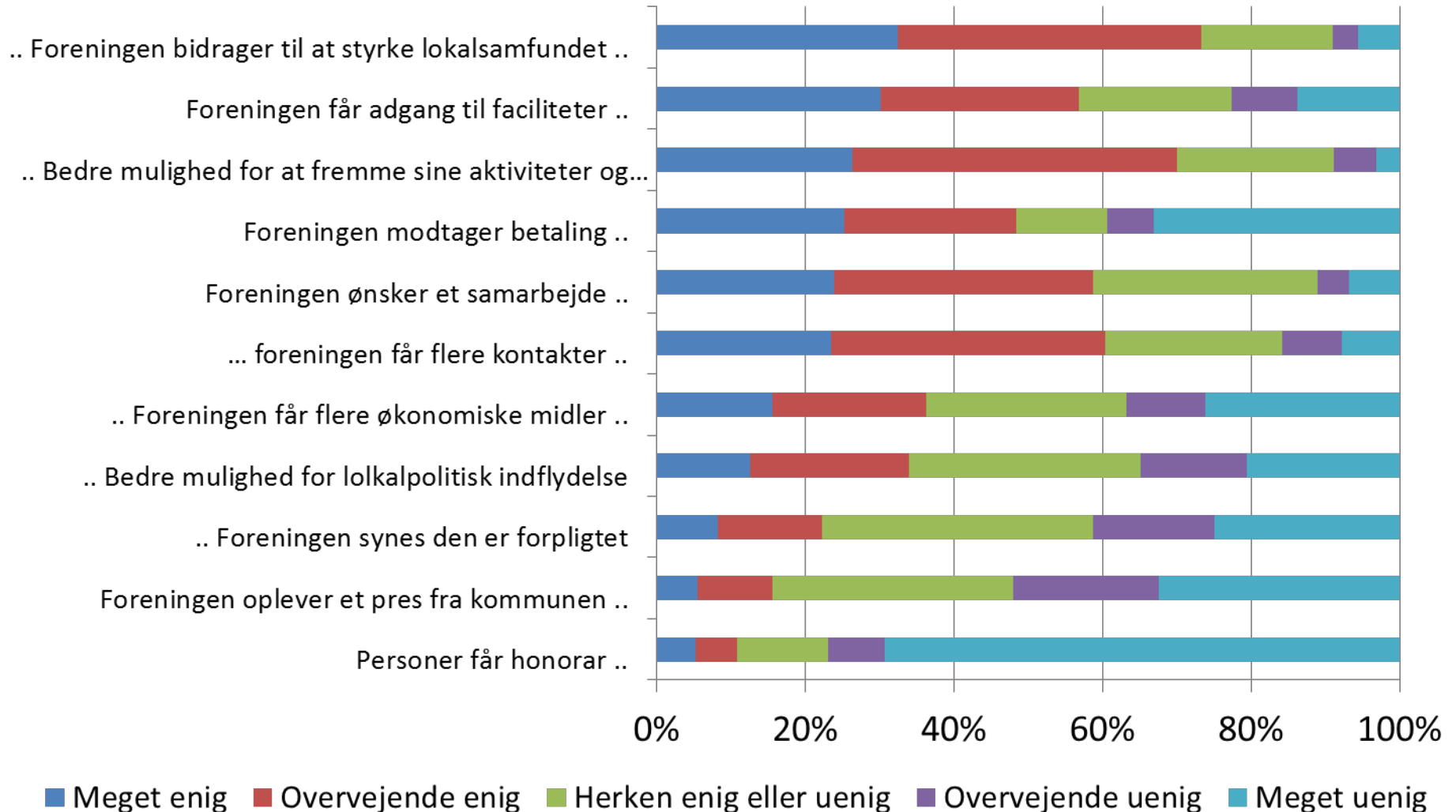
Hvad har betydning
for samarbejdet?

Forudsætningerne for et velfungerende samarbejde?

- At opgaven forudsætter (eller løses bedst ved) et samarbejde mellem forskellige aktører
- At de relevante samarbejdspartnere ser en gevinst / værdi ved samarbejdet i forhold til institutionens / foreningens primære interesser
- At hver samarbejdspartner får en ROLLE i samarbejdet, som pågældende er tilfreds med

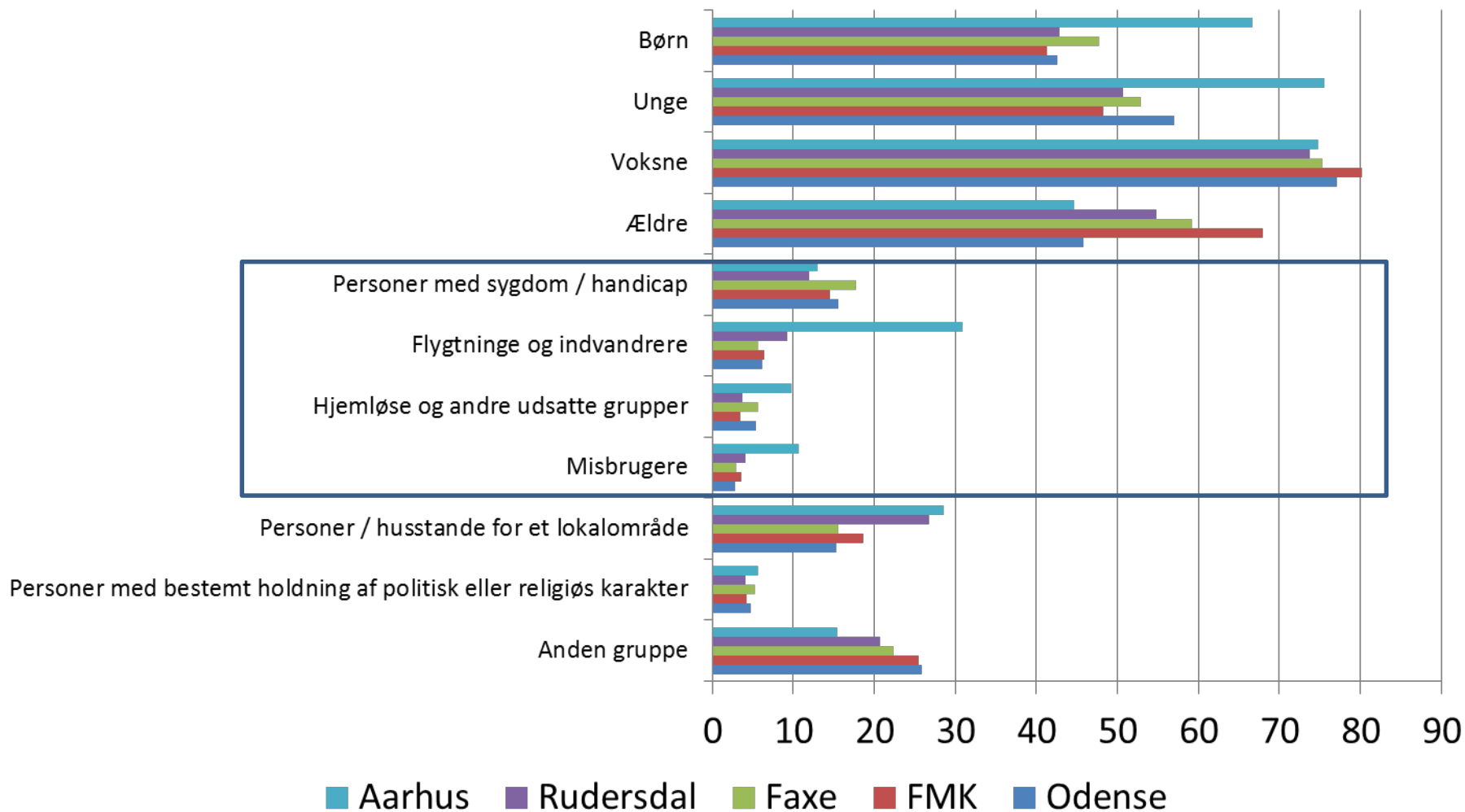
'Noget for noget' eller 'ideale motiver'

1. Interessesammenfald

- Sammenfald mellem hvad foreningen beskæftiger sig med og institutionen har interesse i.
- Også sammenfald hvad angår målgruppe
- Men ikke nødvendigvis samme interesse de har i samarbejdet.

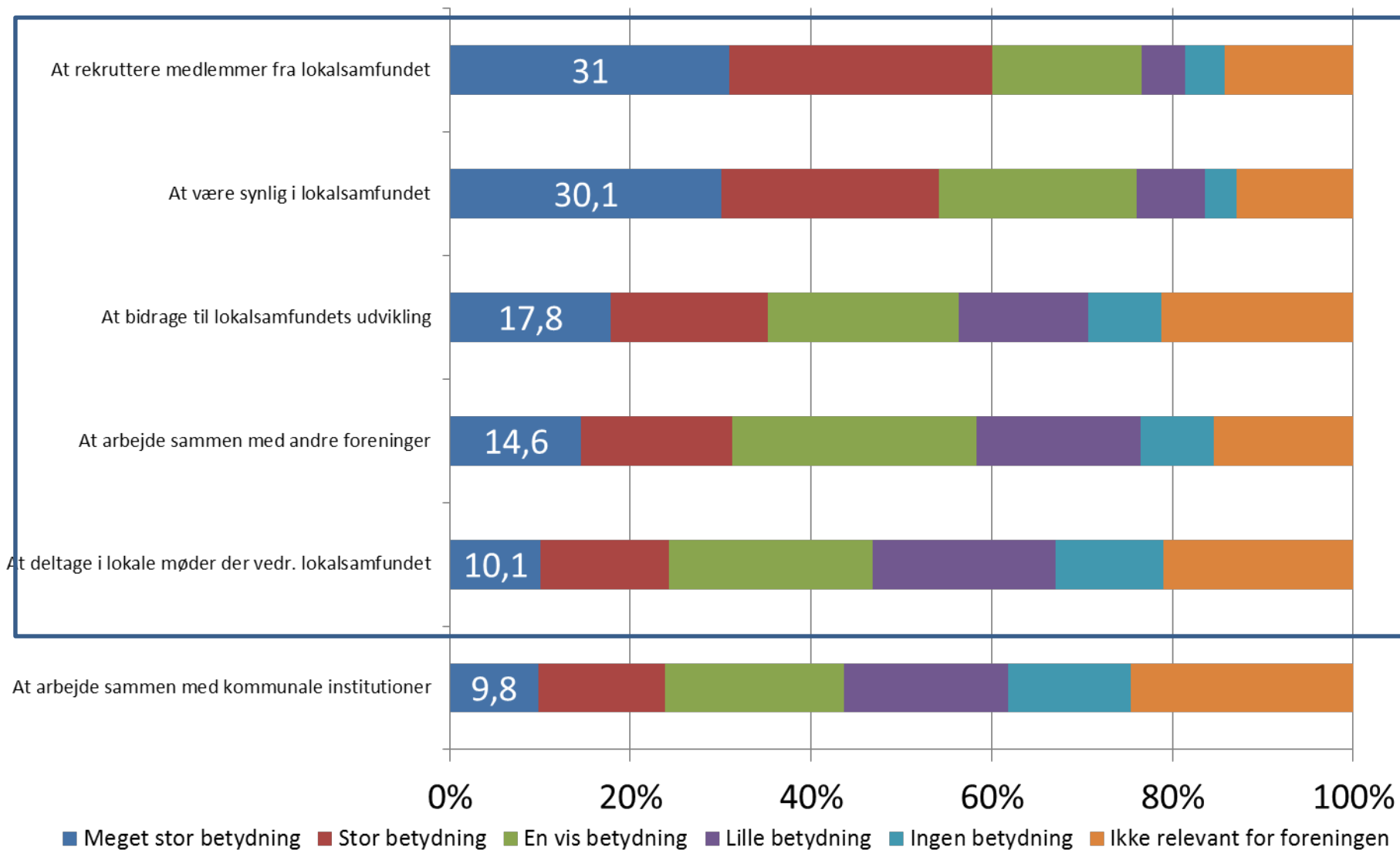
Hvilke målgrupper beskæftiger foreningerne sig med (pct.)

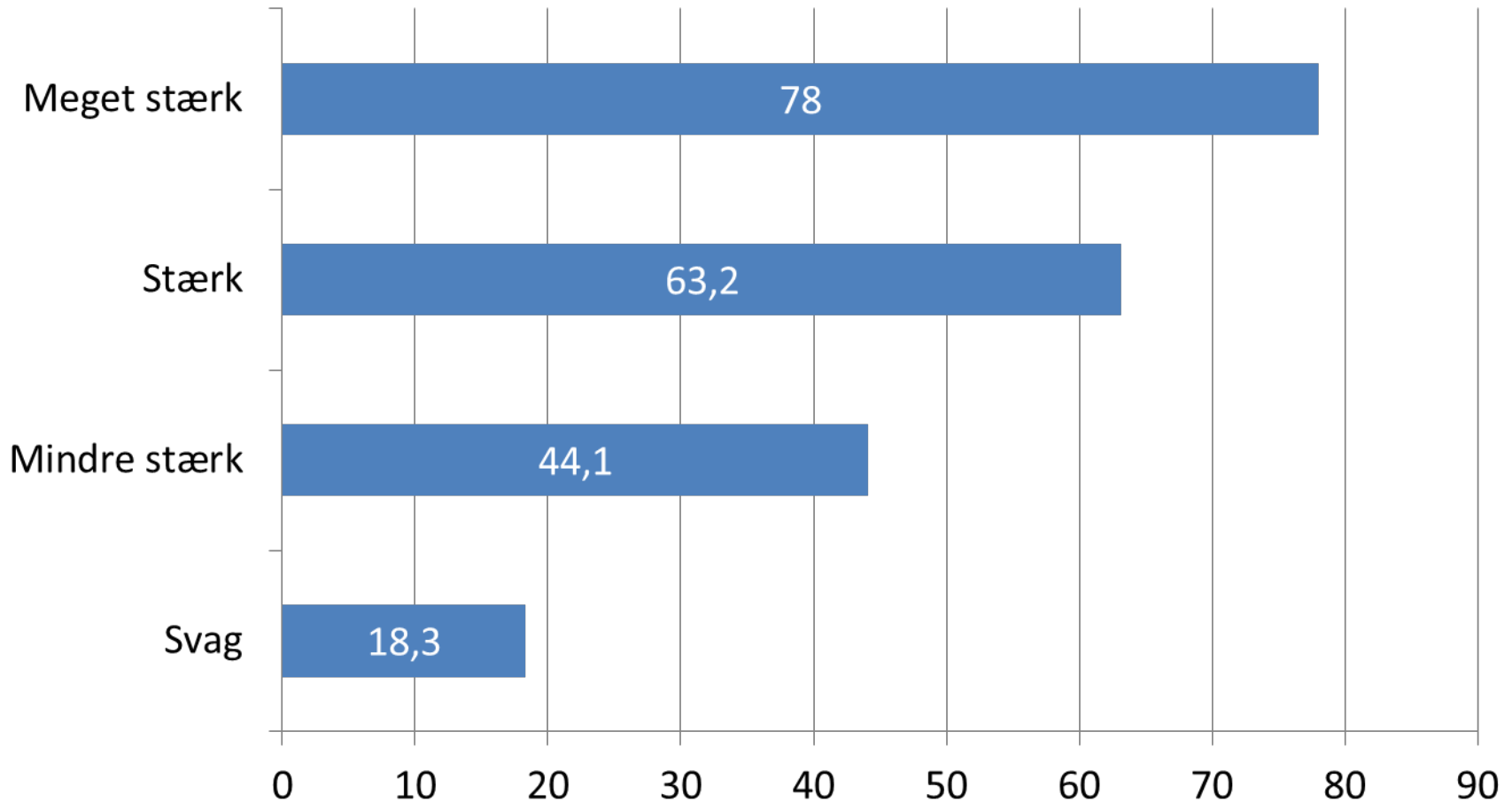
2. Hvor 'lokal' foreningen er?

- Foreninger der engagerer sig i lokalsamfundet og ser sig som en del deraf, samarbejder i højere grad med kommunale institutioner end foreninger, der ikke er så lokale
- Skelne mellem
 - Lokalforeninger
 - Aktivitetsforeninger
 - Værdibaserede foreninger
 - Serviceforeninger

Foreningernes forhold til lokalsamfundet (pct.)

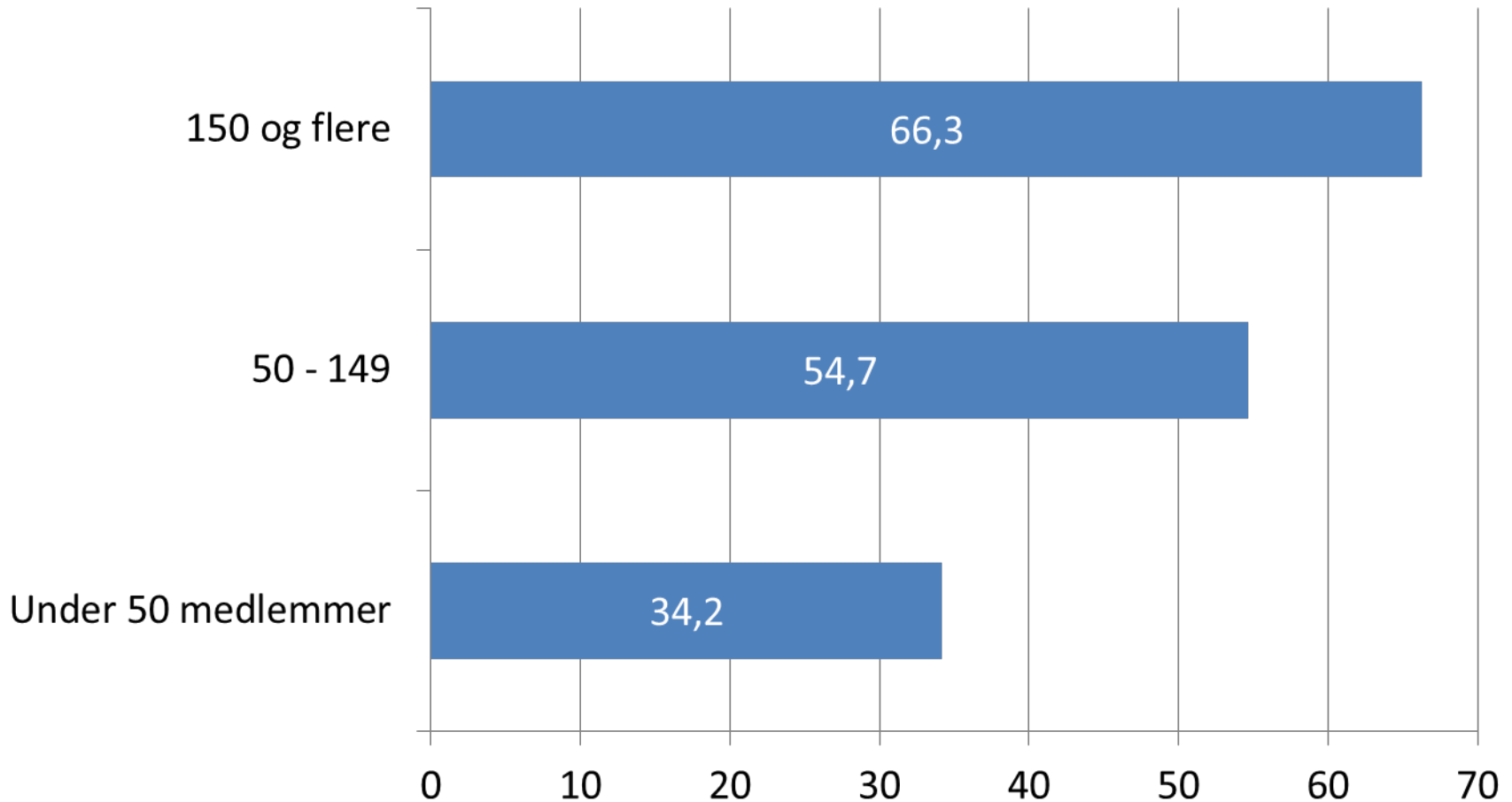
Andel af foreninger, som samarbejder med en kommunal institution, opdelt efter hvor 'lokal' foreningen er (pct.)

3. Foreningens størrelse

- Større foreninger arbejder i højere grad sammen med kommunale institutioner, end små foreninger gør
- Det hænger både sammen med at samarbejdsmulighederne (aktiviteter for formål) som regel er bredere og kapaciteten større i større foreninger

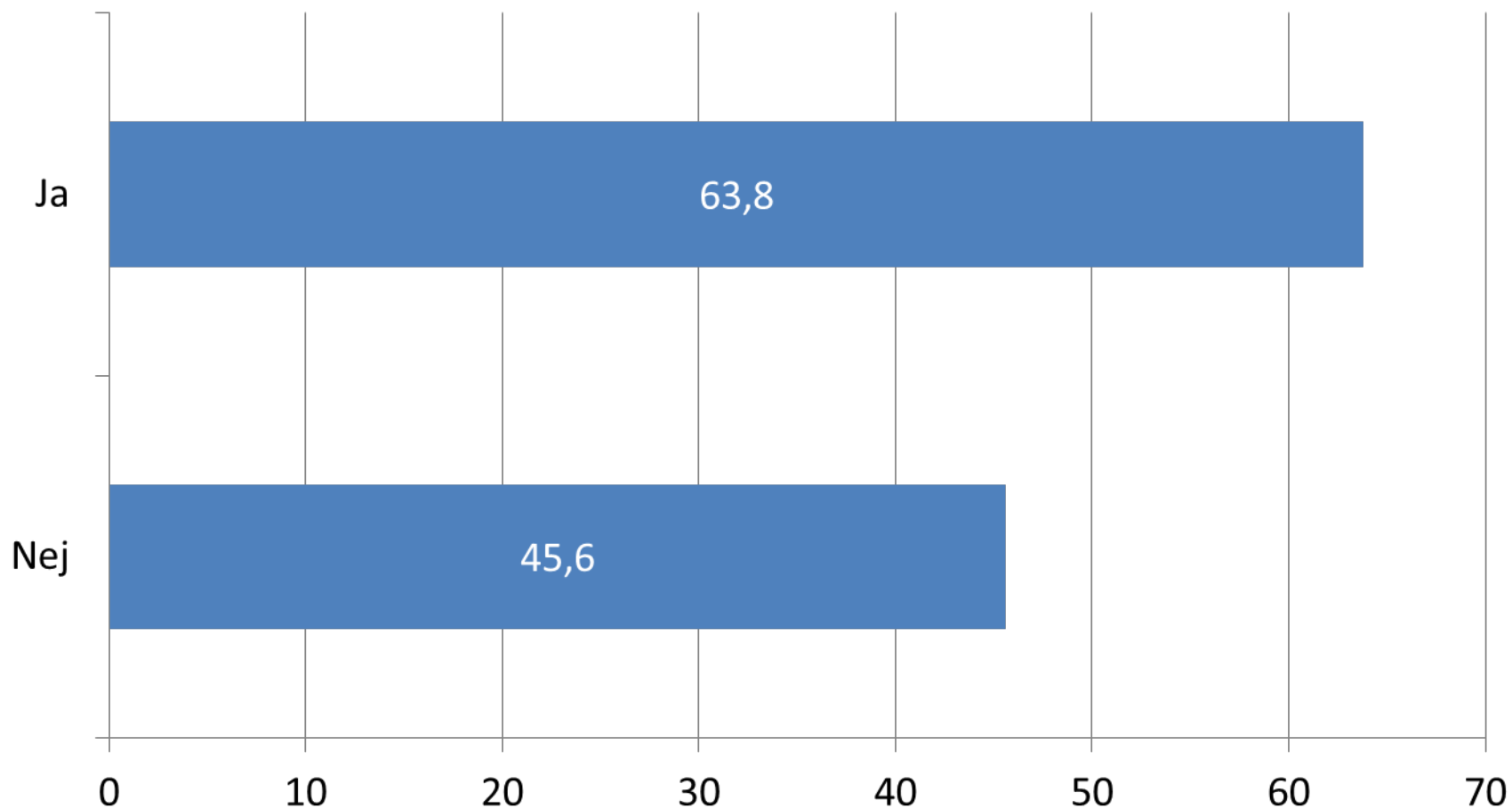
Andel af foreninger, som samarbejder med en kommunal institution, opdelt efter foreningens størrelse (pct.)

4. Foreningens professionalisering

- Foreninger med lønnede medarbejdere har i højere grad et samarbejde med en kommunal institution end foreninger uden
- Men der er også en tendens til, at foreninger ikke tillægger det frivillige arbejde ret stor betydning i mindre grad samarbejder
- Så det er kombinationen af lønnede medarbejdere og stort frivilligt arbejde som betyder noget for samarbejdet

Andel af foreninger, som samarbejder med en kommunal institution, opdelt efter om foreningen har lønnede medarbejdere (pct.)

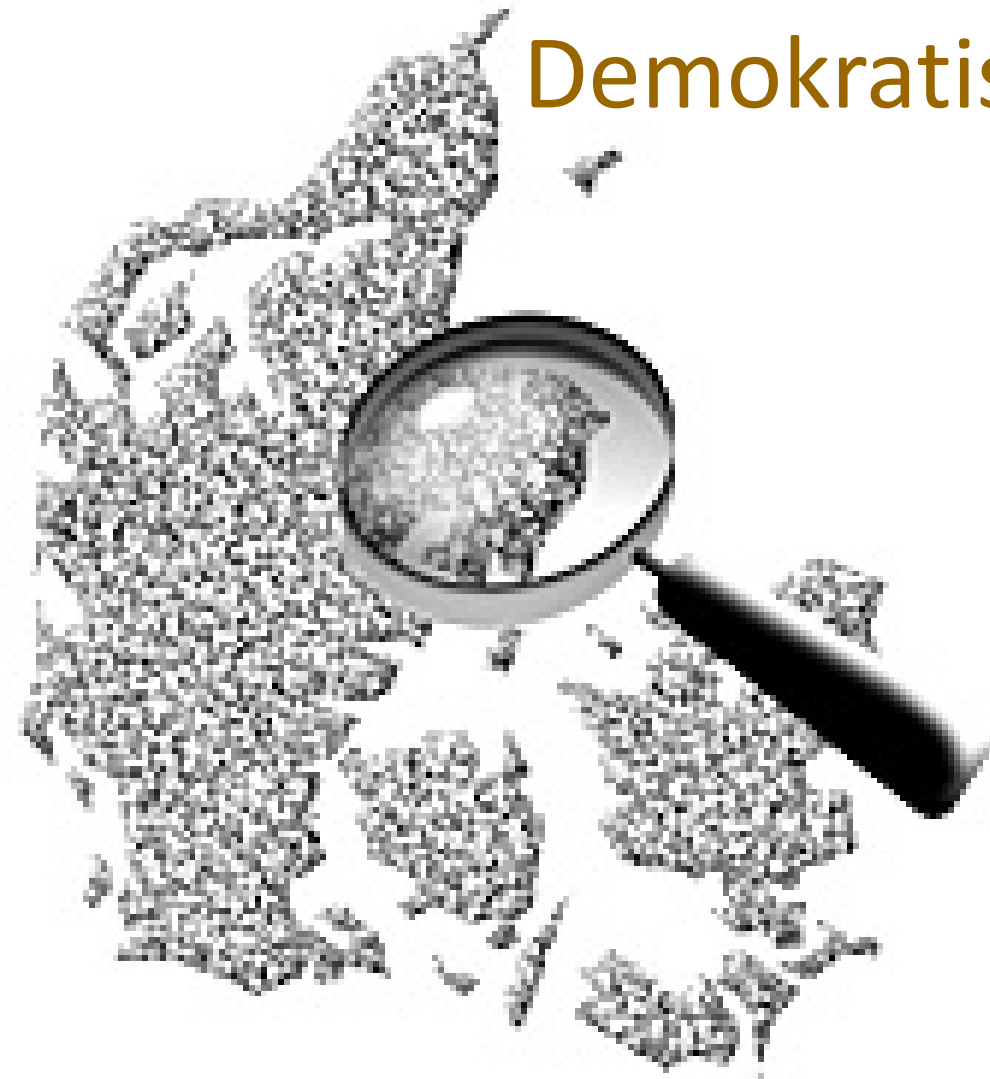
5. Konteksten

- Når der er taget højde for foreningsforhold som størrelse, professionalisering og forhold til lokalsamfundet er der små og ikke signifikante forskelle mellem
 - Kommunerne
 - foreningstyper
- Men den konkrete kontekst for samarbejdet spillet sandsynligvis en stor rolle

Store forskelle på samarbejdsrelationerne mellem 'det kulturelle' og 'det sociale'

Det kulturelle område (kultur, fritid, idræt)	Det sociale område (sociale, sundhed, udd.)
Her findes de mange foreninger og frivillige	Forholdsvis få foreninger og frivillige
Store dele af det kulturelle områder er domineret af den frivillige sektor	Domineret af den offentlige sektor
Kommunen skaber rammer for foreninger og institutioners egen organisering	Foreninger og frivillige supplerer og støtter de kommunale institutioner
Lille politisk styring og kontrol	Forholdsvis stor politisk styring og kontrol
Foreninger og institutioner har stor autonomi	Foreninger føler sig mere forbundet med de offentlige institutioner

Samskabelse
eller
Demokratisk selvbestemmelse

Samskabelse

- 'Forskellige aktører har forskellige tilgange, kompetencer og organiseringer. Velfærden rykker, når vi tør udforske, hvad vi sammen kan skabe ved at kombinere vores forskellige ressourcer '(Frivilligrådet)
- Frivilligheden opfattes som en ressource (kvantitativt og kvalitativt)
- Den kommunale interesse går ud på at inddrage frivillige i løsningen af kommunale opgaver
- Idealet er samarbejde og konsensus

Demokratisk selvstyre

- Fælles opgaver og velfærd varetages af civile, demokratiske sammenslutninger med eller uden støtte fra det offentlige (Paul Hirst 1994)
- Frivilligt arbejde er en måde at bidrage til 'selvstyret'
- Den kommunale interesse går ud på at støtte en demokratisk organisering af interesser
- Idealet er selvstyre, mangfoldighed og 'kamp' for værdier og interesser

To konferencer

- **Civilsamfund, politik og lokalsamfund**
 - Den 2. november
 - Haslev, Faxe Kommune
- **Dansk foreningsidræt i europæisk perspektiv**
 - 4. december
 - Syddansk Universitet, Odense